

Nr 39.

Warszawa, dn. 26 września 1931 r.

Ogóln. zbioru Nr 494.

WYDAWCA: W imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych—Wiceprezes Rady Związku inż. S. J. Okoński.
Redaktor odpowiedzialny inż. Maurycy Chorzewski.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA: Warszawa, Krak. Przedmieście 5 m. 7, tel. 714-26. Adres telegr.: „Metalowcy — Warszawa“.

TREŚĆ NUMERU: *Natychmiastowe rozwiązanie umowy o pracę w okresie wypowiedzenia. — Wysokość opłat od pojazdów mechanicznych. — Orzeczenie N. T. A. w sprawie zabezpieczenia na wypadek bezrobocia. — Taryfa niebezpieczeństwa w ubezpieczeniu wypadkowym. — W sprawie zwrotu cła na wyroby przemysłu metalowego przetworzonego. — Maszyny do szycia krajowego wyrobu. — Międzynarodowa współpraca i wymiana doświadczeń w budownictwie stalowym. — Wiadomości z zagranicy. — Sposób racjonalnego pakowania armatury oświetleniowej. — Notatki. — Ceny. — Patenty.*

NATYCHMIASTOWE ROZWIĄZANIE UMOWY O PRACĘ W OKRESIE WYMÓWIENIA.

Sąd Najwyższy (orzeczenie S. N. Izby IC 1845/30 z dn. 25. II. 1931 r.) ustalił następującą tezę:

Przepisy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 16 marca 1928 r. o umowie o pracę pracowników umysłowych nie zakazują bezwzględnego rozwiązania umowy przez pracodawcę w okresie trzymiesięcznego wypowiedzenia, w razie gdy pracownik spełnił w tym czasie czyn, uprawniający pracodawcę do zwolnienia go bez wypowiedzenia, lub też gdy wspomniany czyn został właśnie wówczas ujawniony.

Wyjaśnienie powyższe odnosi się w całej ciągłości do robotników ze względu na analogiczne założenia odpowiednich przepisów rozporządzenia o umowie o pracę robotników.

Jeśli więc pracodawca wypowiada w sposób normalny pracę czy to pracownikowi umysłowemu, czy robotnikowi, a w okresie wypowiedzenia zajdą okoliczności powstałe z winy pracownika lub robotnika, w szczególności gdy chodzi o robotnika (art. 18 rozporządzenia o umowie o pracę robotników):

a) jeśli robotnik dopuszcza się względem pracodawcy, swych przełożonych lub względem członków rodziny pracodawcy i przełożonych czynnych znie wag lub ciężkich obraz;

b) jeśli robotnik, mimo przestrogi, nie zachowuje przepisów, niezbędnych dla bezpieczeństwa pracy i całości zakładu pracy;

c) jeśli robotnik dopuścił się kradzieży, przywłaszczenia lub rozmyślnego uszkodzenia mienia pracodawcy;

d) w razie niestawienia się robotnika do pracy dłużej niż przez 3 dni zrzędu lub ogółem więcej niż 6 dni w ciągu miesiąca bez przyczyny uzasadnionej (stajk nie może być uznawany za uzasadnioną przyczynę niestawienia się do pracy);

e) gdy robotnik odmawia wykonywania swoich istotnych obowiązków, wynikających z umowy lub przepisów omawianego rozporządzenia. Odmowa może się wyrażać bądź w bezpośrednim oświadczeniu robotnika, bądź w jego postępowaniu, z którego wynika, że pracy wykonywać nie chce lub wykonywa ją niezgodnie z umową, albo w sprzeczności z przepisami o ogólnych obowiązkach stron;

f) w razie udowodnionej zdrady zastrzeżonej tajemnicy zakładu;

g) w razie ujawnienia się faktu, iż robotnik na podstawie fałszerstwa lub fałszywych dokumentów, wiedząc o tych faktach, uzyskał przyjęcie do pracy; gdy chodzi o pracowników umysłowych (art. 32 rozp. o umowie o pracę pracowników umysłowych).

a) w razie, jeżeli pracownik nadużywa zaufania pracodawcy, np. przyjmuje bez jego zgody prowizję lub inne wynagrodzenie od osób trzecich lub jeżeli dopuszcza się rozmyślnego uszkodzenia majątku przedsiębiorstwa;

b) w razie obrazy lub znieważenia pracodawcy, jego zastępców lub przełożonych pracownika; prawo do rozwiązania umowy z powodu obrazy gaśnie po upływie 2-tygodni od chwili obrazy, względnie od chwili, kiedy obraza doszła do wiadomości strony, uważającej się za obrażoną;

c) w razie prowadzenia przez pracownika bez zgody pracodawcy własnego przedsiębiorstwa, lub dokonywania transakcyj na własny lub cudzy rachunek, wchodzących w zakres tego przedsiębiorstwa, w którym pracownik jest zatrudniony;

d) w razie zdrady przez pracownika tajemnicy technicznej lub handlowej przedsiębiorstwa;

e) w razie, jeżeli umowa o pracę została zawarta na zasadzie fałszywego świadectwa;

f) w razie niezachowania przez pracownika istotnych warunków umowy o pracę, o ile zachodzi zła wola lub niedbalstwo ze strony pracownika;

również i w innych podobnych wypadkach pracodawca uprawniony jest do przerywania okresu wypo-

wiedzenia i natychmiastowego rozwiązania umowy o pracę bez żadnych odszkodowań.

Zwolnionemu w ten sposób pracownikowi, jeśli uważa się za pokrzywdzonego, przysługuje prawo zwrócenia się do sądu, który rozstrzyga o istnieniu ważnych powodów lub winy.

J. B.

WYSOKOŚĆ OPŁAT OD POJAZDÓW MECHANICZNYCH.

W № 83 „Dziennika Ustaw R. P.” z dnia 15 b. m. pod poz. 645 zostało ogłoszone rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2 września 1931 r., ustalające wysokość opłat od pojazdów mechanicznych następującej treści:

§ 1. Wysokość opłat od pojazdów mechanicznych, ustanowionych art. 6 ustawy z dnia 3 lutego 1931 r. o Państwowym Funduszu Drogowym (Dz. U. R. P. № 16, poz. 81) ustala się na rok budżetowy 1931/32 w stosunku rocznym jak następuje:

1. od samochodu osobowego, służącego do własnego użytku:

- a) po 40 zł od każdego 100 kg wagi własnej samochodu, którego waga nie przewyższa 1 500 kg,
- b) od samochodu, którego waga własna przewyższa 1 500 kg — 600 zł od 1 500 kg i po 50 zł od każdego następnego 100 kg;

2. od samochodu osobowego, użytkowanego przez przedsiębiorstwa przewozowe w celach zarobkowych (autobusów, dorozek samochodowych) po 40 zł od każdego 100 kg wagi własnej samochodu;

3. od samochodu ciężarowego lub traktora, służącego do własnego użytku — po 32 zł od każdego 100 kg wagi własnej;

4. od samochodu ciężarowego lub traktora, użytkowanego w celach zarobkowych — po 48 zł od każdego 100 kg wagi własnej;

5. od przyczepek do pojazdów mechanicznych tak dla przewozu osób jak i ciężarów — po 30 zł od każdego 100 kg wagi własnej przyczepki;

6. od motocykla bez przyczepki — po 50 zł od sztuki;

7. od motocykla z przyczepką oraz trzykołowych pojazdów mechanicznych (cyklonetek) — po 75 zł od sztuki.

Przy obliczaniu wagi pojazdów mechanicznych nie uwzględnia się ilości ułamkowych do 50 kg włącznie, a ilości większe niż 50 kg liczy się za 100 kg.

Dla pojazdów mechanicznych i przyczepek na kołach o pełnych obręczach gumowych podwyższa się określone w ustępie pierwszym stawki o 25%, zaś na kołach o obręczach żelaznych — o 100%.

Rozporządzenie powyższe weszło w życie dnia 15 września 1931 roku z mocą obowiązującą od dnia 1 kwietnia 1931 r.

ORZECZENIE N. T. A. W SPRAWIE ZABEZPIECZENIA NA WYPADEK BEZROBOCIA.

W № 212 „Monitora Polskiego” z dnia 15 b. m. zamieszczony został komunikat p. t. „Z Najwyższego Trybunału Administracyjnego”, który przytaczamy poniżej w całości:

Rozważając niedawno sprawę, wniesioną przez prywatny zakład pracy przeciwko „Funduszowi Bezrobocia”, Najwyższy Trybunał Administracyjny orzekł, że przymusowi zabezpieczenia robotników w Funduszu Bezrobocia podlega zakład pracy zatrudniający co najmniej 5 robotników (pracowników fizycznych).

Orzeczenie powyższe dotyczyło jednak stanu prawnego do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 25 marca 1929 r. „o zmianie niektórych postanowień ust. z 18. VII. 1924 r. o zabezpieczeniu

na wypadek bezrobocia” t. j. do 23 stycznia 1930 r., od której to daty stan powyższy uległ zmianie. Dla uniknięcia więc nieporozumień, mogących wynikać pomiędzy zakładami pracy a Funduszem Bezrobocia na tle obowiązku zabezpieczenia robotników na wypadek braku pracy, w zależności od liczby zatrudnionych w danym zakładzie pracy, a w związku z interpretowaniem ustaw i rozporządzeń wydanych w tej mierze, należy wyjaśnić, co następuje: Pierwszy ustęp art. 1 ustawy z 18 lipca 1924 r. „o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia” ustalał, iż obowiązki zabezpieczenia na wypadek bezrobocia podlegają robotnicy bez różnicy poci po ukończeniu 16 lat życia, pozostający w stosunku najmu pracy w przedsiębiorstwach przemysłowych, górniczych, hutniczych, handlowych, komunikacyjnych i przewozowych oraz w innych zakładach pracy, choćby na zysk nie obliczonych, a prowadzonych w sposób przemysłowy, o ile przedsiębiorstwa te zatrudniają powyżej 5 robotników. Gdy zabezpieczenie na wypadek bezrobocia zostało rozciągnięte na pracowników umysłowych, mocą ustawy z dnia 28 października 1925 r., która weszła w życie 3 stycznia 1926 r., ostatnie zdanie przytoczonego wyżej ustępu art. 3 otrzymało brzmienie: „...powyżej 5 robotników lub pracowników umysłowych”. W dniu 1 stycznia 1928 b. r. weszło w życie rozporządzenie P. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24. XI 1927 r. „o ubezpieczeniu pracowników umysłowych”, od tej więc daty utraciły moc obowiązującą zmiany, dotyczące pracowników umysłowych, wprowadzone do ustawy z 18 lipca 1924 r. przez ustawę z 28 października 1925 r., czyli, że omawiane zdanie ustępu art. 1 odzyskało swe pierwotne brzmienie: „...powyżej 5 robotników”. Wreszcie na mocy art. 1 wspomnianej wyżej ustawy z dnia 25 marca 1929 r. zostało skreślone w ust. 1 art. 1 ustawy z 18 lipca 1924 r. zdanie końcowe: „...o ile przedsiębiorstwa te zatrudniają powyżej 5 robotników” i jednocześnie art. 4 tej ustawy (z 25. II. 1929 r.) ustalono, że: obowiązuje ona od dnia ogłoszenia, t. j. od 23 stycznia 1930 r. i że wprowadzenie w życie zabezpieczenia na wypadek bezrobocia robotników przedsiębiorstw i zakładów pracy, zatrudniających „mniej niż 5 pracowników” nastąpi w ciągu jednego roku, co następnie rozporządzeniem P. Prezydenta Rzeczypospolitej z 29. XI. 1930 r. użyto już określenia „pracownik”, nie „robotnik”, bez dodatku „fizyczny” lub „umysłowy”, dotyczy więc ono zarówno robotników, jak i pracowników umysłowych i wobec tego od dnia 23 stycznia 1930 r. zakład pracy obowiązany jest zabezpieczać swych robotników, o ile zatrudnia co najmniej 5 pracowników (łącznie fizycznych i umysłowych).

TARYFA NIEBEZPIECZEŃSTWA W UBEZPIECZENIU WYPADKOWEM.

Zakład Ubezpieczenia od wypadków we Lwowie przystępuje do rewizji taryfy zaliczania przedsiębiorstw do kategorii niebezpieczeństwa. Z tych względów wydaje się wskazanem bliższe zaznajomienie się ze strukturą taryfy i zasadami oraz techniką określania kategorii niebezpieczeństw.

Jako czynniki podstawowe przyjmuje się z ostatniego okresu ilości normalnych pracowników, sumę zarobków i statystykę nieszczęśliwych wypadków tego okresu. Jednostka „normalny pracownik” oznacza 300 pracownikodni z danego okresu czasu danego rodzaju przedsiębiorstw. Liczba „normalnych pracowników” jest zwykle naogół niższa od liczby ubezpieczonych robotników. Ogół przedsiębiorstw danego tytułu ma wpłacać Zakładowi Ubezpieczeń w przybliżeniu tyle, ile wyniesie obciążenie tego tytułu z racji świadczeń, spowodowanych nieszczęśliwymi wypadkami w okresie, w którym taryfa ma obowiązywać. Dla określenia tego obciążenia należy wziąć pod uwagę statystykę wypadków danego okresu oraz wartości kapitałowe rent, jakie mają być przez Zakład z tego tytułu wy-

placane. Otrzymamy w ten sposób obciążenie netto; do obciążenia netto dodaje się ponadto pewien odsetek na koszty administracji oraz t. zw. dodatek ubezpieczeństwa, mający na celu zabezpieczenie Zakładu przed stratami, w razie gdyby podstawy, na których oparto obliczenie wartości kapitałowych, okazały się niedość ścisłe.

Nie będziemy analizowali tutaj sposobu obliczania wartości kapitałowej rent. W obliczeniach tych brane są pod uwagę tablice statystyczne, dotyczące stopnia śmiertelności i stanu rodzinnego pobierających renty, oraz stopa procentowa, przyjęta do obliczania procentów składanych, które łącznie z opłatami za ubezpieczenie pokrywają wartość kapitałową rent.

System, przyjęty w Lwowskim Zakładzie Ubezpieczeń jest systemem kapitalizacyjnym w odróżnieniu od systemu repartycyjnego, na jakim opierają się instytucje ubezpieczenia od wypadków, działających w województwach zachodnich. Przy systemie repartycyjnym wysokość składki na ubezpieczenie ustala się corocznie na podstawie obciążeń poprzedniego okresu. Stąd też przy systemie repartycyjnym zachodzą możliwości większych zmian i różnic w wysokości składki, podczas gdy system kapitalizacyjny zapewnia większą stałość składki. Dyskusja nad wyższością jednego z tych systemów nad drugim nie wykazała jednolitego poglądu znawców dziedziny ubezpieczeniowej, któremu z tych systemów należy oddać pierwszeństwo. W każdym razie przy systemie repartycyjnym poszczególne okresy mogą wykazywać obciążenie niższe, niż przy systemie kapitalizacyjnym, inne zaś okresy będą wykazywały wzrost tego obciążenia, przyczem, ze względu na gromadzenie się zobowiązań rentowych, wydatki wzrastają, a co za tem idzie i wysokość obciążenia ujawnia tendencję zwyżkową. Jako ilustrację tego stanu rzeczy można przytoczyć z sprawozdania Ubezpieczalni Krajowej w Poznaniu z dziesięcioletniej działalności (1919—1929) przeciętne składki roczne, przypadające w złotych na jednego robotnika:

w roku 1924	4.56 zł
„ „ 1925	7.97 „
„ „ 1926	16.81 „
„ „ 1927	17.73 „
„ „ 1928	18.38 „

Oczywiście przy wahaniach wysokości składek odgrywają dużą rolę poza ustaloną sumą wydatków i inne czynniki, jak np. zwiększenie albo zmniejszenie się stanu zatrudnienia i liczby ubezpieczonych (co zresztą równocześnie wpływa również na wzrost lub zmniejszenie ryzyka ubezpieczenia) oraz wysokość zarobków, gdyż przy wyższych zarobkach obciążenie procentowe będzie stosunkowo niższe.

Obciążenie Zakładu z tytułu zapadłych rent i innych świadczeń jest równocześnie obciążeniem zakładów pracy, które to obciążenie zakłady pracy pokrywają w procentach wypłacanych zarobków. Stosunek bezwzględny obciążenia netto, przypadającego na dane ugrupowanie przedsiębiorstw objętych jednym tytułem, do sumy zarobków, jakie podlegają oprocentowaniu na rzecz Zakładu, daje obciążenie względne, które stanowi podstawę do ustalenia stopy procentowej składki i oznaczenia kategorii ubezpieczeństwa. W obrębie danego tytułu, któremu odpowiada ustalona kategoria ubezpieczeństwa, mogą zachodzić znamiona większego lub mniejszego ubezpieczeń-

stwa ze względu na stan urządzeń technicznych, zakres produkcji, środki ochronne i t. p. Dlatego też każda kategoria ubezpieczeństwa posiada kilka, kilkanaście, a nawet kilkadziesiąt (np. kategoria XI) klas ubezpieczeństwa. Kategorie ubezpieczeństwa ustalone są na okres pięcioletni przy dokonywaniu rewizji taryfy i w ciągu tego okresu nie ulegają zmianom, natomiast przenoszenie przedsiębiorstw w obrębie jednego tytułu i kategorii z klasy wyższej do niższej i odwrotnie może być dokonywane w dowolnym czasie w razie zmiany warunków produkcji, udoskonalenia urządzeń technicznych, zastosowania środków ochronnych zmniejszających ubezpieczeństwo i t. p.

W roku 1932 zostanie dokonana przez Zakład Ubezpieczeń od Wypadków we Lwowie pierwsza zasadnicza rewizja taryfy ubezpieczeń od chwili rozciągnięcia austriackiej ustawy o ubezpieczeniu od wypadków na obszar b. zaboru rosyjskiego. Rewizja dokonana w r. 1927 była tylko rewizją częściową i ograniczyła się do wprowadzenia bardzo nielicznych zmian. Na dokonanie gruntownej rewizji nie pozwolił brak dostatecznego materiału statystycznego, który ze względu na krótki upływ czasu od chwili wejścia w życie ustawy na nowych terenach (połowa 1924 r.) był bardzo nikły. Obecnie Zakład posiada dostateczne materiały statystyczne i będzie mógł przeprowadzić w należyty sposób rewizję taryfy.

W związku z zamierzoną rewizją taryfy nasunęła się konieczność poddania rewizji całego systematu podziału przedsiębiorstw na tytuły. Dotychczasowa klasyfikacja jest przestarzała i nieodpowiadająca obecnemu stanowi techniki przemysłowej. Niektóre z tytułów są zupełnie zbędne, w innych zaś wypadkach brak jest tytułów odpowiadających charakterowi i produkcji danego zakładu pracy. W praktyce stosuje się wtedy łączenie tytułów, czyli stwarza t. zw. kategorię mieszaną, złożoną z tytułów, którym w przybliżeniu odpowiadają części składowe przedsiębiorstwa. Jest to metoda skomplikowana, obciążająca administrację Zakładu i administrację przedsiębiorstwa, a ponadto niepozwalająca na należyte ugrupowanie materiału statystycznego, który w chwili rewizji taryfy decyduje o ustaleniu kategorii ubezpieczeństwa i wysokości składki.

Zmiana układu systematycznego podziału przedsiębiorstw i zmiana tytułów może być dokonana sposobem biurokratycznym przez Zakład na podstawie zebranego materiału. Jednakże można również dokonać nowej klasyfikacji przemysłu w drodze praktycznej na podstawie fachowej znajomości techniki produkcji i warunków pracy. Zakład Ubezpieczenia wybrał w danym przypadku tę drugą drogę, powołując do współpracy nad zmianą klasyfikacji sfery gospodarze. Wnioski wysunięte przez Komisję rzeczoznawców, uzupełnione następnie zebraniem przez Zakład materiałem statystycznym, będą stanowiły należyte podstawy do stworzenia nowej klasyfikacji, odpowiadającej w należyty sposób obecnym warunkom pracy w przemyśle.

Budowa nowej taryfy zostanie dokonana w następujący sposób: 1) na podstawie statystyki ubezpieczonych zarobków, iluści normalnych pracowników i statystyki wypadków danego okresu oblicza się obciążenie netto i brutto dla każdego tytułu; 2) obciążenie względne brutto wskazuje procentową miarę ubezpieczeństwa dla każdego tytułu; 3) za-

okrąglone do całości wartości liczbowe procentowej miary niebezpieczeństwa w klasach od 0 do 100 rozdziela się na kilkanaście kategorii niebezpieczeństwa (obecnie dwanaście); 4) dla każdej kategorii oznacza się klasę średnią, np. kategoria X obejmuje klasy od 48 do 70 z obciążeniem od 2.40—3.50‰; klasą średnią jest klasa 59 z obciążeniem 2.95‰.

Należy zauważyć, iż wysokość składek może ulegać globalnym zmianom w różnych okresach, niezależnie od przeprowadzanej co 5 lat rewizji taryfy niebezpieczeństwa. Przykładem tego są kilkakrotne zmiany taryfy od r. 1922. W r. 1922 przy ubezpieczeniu wypadkowym obowiązywały składki od 0,08 do 8‰. Od 1 stycznia 1925 r. wysokość składek obniżono, wprowadzając normy od 0,07 do 7‰. Następnie w r. 1926 nastąpiło dalsze obniżenie od 0,06 do 6‰. Obecnie od 1 stycznia 1927 r. obowiązują składki od 0,05 do 5‰. Zmiany te są zależne od bilansu wpływów i obciążeń Zakładu. Na podstawie bilansu składki za następane półrocze mogą być obniżone lub podwyższone, względnie pozostawione bez zmian.

Z. K.

W SPRAWIE ZWROTU CŁA NA WYROBY PRZEMYSŁU METALOWEGO PRZETWÓRCZEGO.

Obowiązujące w obecnej chwili rozporządzenia o zwrocie cła niezawsze są tak jasno zredagowane, aby nie pozostawiać wątpliwości co do ich interpretacji. Naraża to niejednokrotnie na straty eksportera i by temu możliwie zapobiec, podajemy poniżej następujące wyjaśnienia.

Zmieniane kilkakrotnie, mają ostatecznie moc obowiązującą następujące rozporządzenia:

- I. z dn. 6. VIII. 1928 r., ogłoszone w Dz. U. R. P. № 76 poz. 683 z 1928 r. i dotyczące odlewów żeliwnych, wymienionych w poz. 150 p. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 oraz w poz. 167 p. 36 taryfy celnej; norma zwrotu cła zł 5,— od 100 kg wagi netto.
- II. z dn. 6. VIII. 1928 r., ogłoszone w Dz. U. R. P. № 76 poz. 680 z 1928 r. i dotyczące maszyn i narzędzi rolniczych; norma zł 13,— j. w.
- III. z dn. 6. II. 1930 r., ogłoszone w Dz. U. R. P. № 8 poz. 62 z 1930 r. punkty: 4 (częściowo), 8, 9, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 21, 22, 23, 24, 25, 26 (częściowo) i 27, z uzupełnieniem z dn. 11. XII. 1930 r., ogłoszonym w Dz. U. R. P. № 1 poz. 1 z 1931 r., i dotyczące:
  - 1) żelaza i stali: drobnowymiarowych o szerokości od 13 do 6,5 mm w kręgach i niekręgach (punkt 4), norma zł 4,— j. w.; pod powyższy punkt podpada drut żelazny ciągniony o wymienionych wymiarach;
  - 2) blachy żelaznej i stalowej, pokrytej cynkiem (punkt 8); norma zł 5,— j. w.;
  - 3) wyrobów kotlarskich: zbiorników, rezerwarów, konstrukcyj żelaznych, dźwigarów mostowych, basenów, skrzyń i t. p. wyrobów z blachy żelaznej i stalowej oprócz wymien. w poz. 154 t. c. (punkt 9); norma zł 5,40 j. w.;
  - 4) wyroby z blachy, jako to: wiadra, beczki i t. p. naczynia, z wyjątkiem puszek, wszystko z blachy żelaznej lub stalowej o grubości poniżej 4 mm, również cynko-

wanej, cynowanej lub powleczonej innymi nieszlachetnymi metalami, lakierowanej, malowanej lub drukowanej (punkt 11); norma zł 5,50 j. w.;

- 5) naczyń blaszanych emaljowanych (punkt 12); norma zł 26,— j. w.;
  - 6) drutu żelaznego i stalowego o szerokości lub średnicy 6,5 mm i mniej, również ocynkowanego, cynowanego lub pokrytego innymi nieszlachetnymi metalami (punkt 13); norma zł 4,20 j. w.;
  - 7) gwoździ żelaznych i stalowych (punkt 15); norma zł 4,30 j. w.;
  - 8) wyrobów żelaznych i stalowych polerowanych, szlifowanych lub inaczej obrobionych, również z dodatkiem drzewa, miedzi i jej stopów np.: śruby, nakrętki, łańcuchy, młotki, siekiery i t. p. (punkt 16); norma zł 4,70 j. w.;
  - 9) butli stalowych (punkt 17); norma zł 14,— j. w.;
  - 10) haceli do podków końskich (punkt 18); norma zł 5,40 j. w.;
  - 11) wagonów kolejowych towarowych (punkt 21); norma zł 5,50 j. w.;
  - 12) parowozów (punkt 22); norma zł 20,— j. w.;
  - 13) części parowozowych specjalnych, jako to: kotły i ich części kompletne przystosowane (np.: skrzynie paleniskowe, rury z końcówkami miedzianymi i t. p.), armatury kotłowe, przegrzewacze pary, podgrzewacze i oczyszczacze wody, cylindry parowe obrobione, mechanizmy ruchu, stawidła, hamulce i t. p. (punkt 23); norma zł 14,— j. w.;
  - 14) części wagonów tendrów i parowozów, jako to: ostojnice, czołownice zderzakowe, skrzynie sprzęgłowe, zderzaki, trzony zderzakowe, sprzężyny i kosze zderzakowe, haki wszelkie, ciągła, sprzęgi, resory wszelkie, zestawy kołowe oraz osie, koła i obręcze, maźnice i widły maźnicze, wózki jedno i dwuosiove i ich części, hamulce wagonowe i t. p. (punkt 24); norma zł 6,— j. w.;
  - 15) tendrów całkowitych (punkt 25); norma zł 6,— j. w.;
  - 16) rur żelaznych i stalowych spawanych, lub ciągnionych o średnicy wewnętrznej do 321 mm (punkt 26); norma zł 2,50 j. w.; pod powyższy punkt można podciągnąć rury faliste o wymienionych wymiarach;
  - 17) rur-przewodów z blachy żelaznej lub stalowej, wyginanej i spawanej o grubości powyżej 4 mm i średnicy powyżej 500 mm (punkt 27); norma zł 5,40 j. w.;
- IV. z dn. 30. XII. 1929 r., ogłoszone w Dz. U. R. P. № 1 poz. 3 z 1930 r. i dotyczące maszyn włókienniczych i ich części, wymienionych w poz. 167 p. 20 b), c) i d), 22, 23, 24 i 25 tar. celnej; norma zwrotu cła zł 29,— j. w.

Z powyższych rozporządzeń, jak praktyka wykazała, najwięcej wątpliwości i nieporozumień następczą: rozporządzenie pod I z dn. 6. VIII. 1928 r., dotyczące odlewów żeliwnych oraz rozporządzenie pod III z dn.

6. II. 1930 r., dotyczące wyrobów, wymienionych w punktach 9 i 16 tego rozporządzenia.

Mogłoby się zdawać, według redakcji rozporządzenia wymienionego pod I, że każdy odlew żeliwny, odpowiadający warunkom poz. 150 tar. celn., winien korzystać ze zwrotu cła; tymczasem np. koło żeliwne obrobione nie może być przy wywozie traktowane jako odlew żeliwny z poz. 150 tar. celn., ponieważ podpada jako część pędni pod poz. 167 p. 34 taryfy celnej, przedmioty zaś z poz. 167 p. 34 ze zwrotu cła nie korzystają.

Również nie korzystają ze zwrotu cła np. kotły parowe, mimo, że artykuły te należą *par excellence* do wyrobów kotlarskich, ponieważ kotły parowe objęte są poz. 152 p. 2 taryfy celnej, w rozporządzeniu nie wymienionej.

Mogłoby się również zdawać, że np. lemieszce, które są wyrobami stalowymi obrobionymi, winny korzystać jako takie ze zwrotu cła w myśl rozporządzenia z dn. 6. II. 1930 r. poz. 62 p. 16, gdy tymczasem wyroby te, ponieważ są wymienione w poz. 167 p. 50 lit. c tar. celn., ze zwrotu cła nie korzystają. To samo dotyczy pilników, noży, które ze zwrotu cła nie korzystają, natomiast siekiery przy wywozie z tego prawa korzystają.

Interpretując wyżej wymienione rozporządzenia, władze celne przyjmują jako zasadę określenie wywożonego towaru ściśle podług nomenklatury taryfy celnej przywozowej.

O ile więc dany wyrób, odpowiadający warunkom, wyłuszczonej w obowiązujących rozporządzeniach o zwrocie cła, figuruje jako osobno wymieniony w obowiązującej taryfie celnej przywozowej, to tem samem nie może korzystać z uprawnień, mających na celu popieranie eksportu, a wyrażonych w formie zwrotu cła.

Jak widać, wytwórca winien dobrze przestudować taryfę celną i zbadać jej arkana, zanim przystąpi do kalkulacji popieranego przez władze eksportu swego wyrobu.

J. S.

MASZYNY DO SZYCIA KRAJOWEGO WYROBU.

Z końcem sierpnia pojawiły się w handlu pierwsze maszyny do szycia wyrobu krajowego, wytworzone przez firmę „Georg Schwabe“, fabryka maszyn i odlewnia żelaza w Bielsku.

Powyższa firma, znana chlubnie z fabrykacji krosien mechanicznych oraz maszyn do wykończania jakoteż z wyrobu motorów elektrycznych do popędu maszyn włókienniczych, eksportująca wyroby swoje do wszystkich prawie państw Europy oraz krajów zamorskich, posiadających rozwinięty przemysł wełniany, — przystąpiła przed kilku miesiącami do urządzenia działu budowy maszyn do szycia. Posiadając znakomicie urządzone warsztaty mechaniczne, oraz dużą należycie urządzone odlewnię, w bardzo krótkim czasie była w stanie poczynić konieczne przygotowania i z końcem sierpnia wypuściła na rynek wewnętrzny pierwszą serję maszyn do szycia w ilości 300 sztuk.

Znawcy, którzy maszyny powyższe badali, wyrażają się o nich z uznaniem i jak największymi pochwałami, gdyż maszyna śmiało konkurować może z najlepszymi wyrobami konkurencyjnych fabryk zagranicznych.

Firma „Georg Schwabe“ jest w stanie zwiększać obecną swoją zdolność wytwórczą, wynosząc 600 do

1000 sztuk maszyn miesięcznie, bez potrzeby inwestycji w miarę wzrostu zapotrzebowania wewnętrznego. Również i kalkulacja ceny wypadła korzystnie i maszyna pochodzenia krajowego oddawaną będzie do obrotu handlowego po cenie bardzo konkurencyjnej.

Maszyny do szycia wymienionej firmy noszą znak towarowy „Tatra“, wytwarzane są w kilku typach, które niewątpliwie cieszyć się będą wzięciem u krajowych odbiorców.

MIĘDZYNARODOWA WSPÓLPRACA I WYMIANA DOŚWIADCZEŃ W BUDOWNICTWIE STALOWEM.

Od kilku lat poszczególne „Poradnie Stosowania Żelaza“ przemysłów europejskich idących śladami Ameryki, którą się uważa za klasyczny kraj budownictwa stalowo-szkieletowego, wdrożyły wzajemną wymianę doświadczeń i osiągniętych na tem polu wyników. Nie pozostało to bez wpływu na szybki a jednocześnie racjonalny rozwój budownictwa stalowego, przyczem Europa czerpała doświadczenie ze starszych i bogatszych źródeł amerykańskich. Poszczególne kraje europejskie, produkujące stal, prawie wszystkie powołały do życia, za wzorem Ameryki, nizej wyszczególnione organizacje, zajmujące się m. i. propagandą budownictwa stalowego:

w Ameryce: Institute of Steel Construction, New York, 200 Madison Avenue i National Association Flate Rolled Steel Manufacturers, Terminal Tower Building, Cleveland/O.,

w Anglii: British Steelwork Association, London Artillery House, Artillery Row Victoria Street, London SW.,

w Niemczech: Beratungsstelle für Stahlverwendung, Düsseldorf, Stahlhof i Deutscher Stahlbau-Verband, Berlin NW 7, Neue Wilhelmstrasse 9/11,

w Francji: Office Technique pour l'Utilisation de l'Acier, 25 Rue du Général Foy, Paris,

w Italji: Associazione Nazionale Fascista fra gli Industriali, Via Capellari 2, Milano (107),

w Belgji: L'Ossature Métallique, A.S.B.K. pour développer l'emploi de l'acier dans la construction, Bruxelles, 54 Rue des Colonies,

w Szwajcarji: Verband Schweiz. Brückenbau- u. Eisenhochbaufabriken, Zürich, Biberlinstr, 39,

w Czechosłowacji: Verkaufsstelle Vereinigter Tschechoslovakischer Eisenwerke A.-G., Praha, II Lützowova 55, Prop. Abtlg.

Organizacje te stoją między sobą w stałym, ścisłym kontakcie. Przykładem tego było tegoroczne posiedzenie komisji naukowej do budownictwa stalowo-szkieletowego, odbyte w Düsseldorfie, na którym obecni byli przedstawiciele nauki i przemysłu 5-ciu krajów europejskich. Z okazji zjazdu uczestnicy kongresu budownictwa stalowego odbyli podróż naukową po Belgji, która w Antwerpii posiada obecnie najwyższy w Europie 21-piętrowy drapacz chmur o szkielecie stalowym. Gmach ten, należący do „Powszechnego Zjednoczenia Bankowego“, posiada 90 m wysokości. Montaż szkieletu trwał zaledwie 4 miesiące. Z udzielanych przez budowniczego wyjaśnień, szczególnie co do sposobu wykonania fug między poszczególnymi częściami budynku, jak również co do urządzeń maszynowych, instalacji ogrzewalnej tego gmachu, zaopatrzenia w wodę, oświetlenia i środków przeciwogniowych i przeciw rdzewieniu wynika, że stosunkowo trudne problemy w budownictwie drapaczy chmur zostały tutaj rozwiązane po części w całkiem nowy sposób.

Ten drapacz chmur uczynił budownictwo stalowo-szkieletowe w Belgji popularnym. Niedawno temu wykończono w Antwerpii następną budowę drugiego 6-cio piętrowego budynku biurowego o szkielecie żelaznym. W pobliskiej Holandji arch. Rosenberg wybudował w Heerlen biurowy gmach w szkielecie stalowym z całkowitem opierzeniem stalowym.

Szwajcarja będzie miała swój pierwszy drapacz chmur w budującym się jeszcze obecnie 20-to piętrowym gmachu o szkielecie stalowym w Lozannie.

W Norwegji i Szwajcarji wykonywa się obecnie również kilka budynków biurowych według systemu stalowo-szkieletowego. W Kopenhadze wznosi się obecnie pierwsze budowle stalowo-szkieletowe.

Także Czechosłowacja posiada już cały szereg nowoczesnych budynków na szkielecie stalowym.

Polska, posiadająca silnie rozwinięty przemysł stalowy, nie pozostała w tyle. W roku 1930 została zorganizowana przy Syndykacie Polskich Hut Żelaznych specjalna „Poradnia Stosowania Żelaza“, zajmująca się m. i. aktualną kwestją wprowadzenia również u nas budownictwa stalowego. Zważywszy na bardzo trudne obecne czasy i na prawie zupełny zastój w budownictwie, należy stwierdzić, że nowe systemy budownictwa stalowego przyjmują się w Polsce stosunkowo bardzo szybko. Mamy już w Polsce przykłady budownictwa stalowego zarówno małego, średniego jak i wielkiego — t. zw. drapaczy chmur, które interesują żywo nie tylko polskie koła fachowców budowlanych, finansistów oraz szerokie masy publiczności, lecz również zagranicę.

Ostatnio odwiedził w Katowicach polską „Poradnię Stosowania Żelaza“ kierownik biura propagan-

dowego niemieckiego przemysłu stalowego, p. Otto v. Halem. Zwiedzono budowle przy ul. Zielonej w Katowicach, gdzie wtedy właśnie został ukończony montaż 14-to piętrowego szkieletu stalowego nitowanego oraz 6-cio piętrowego spawanego. Okazało się wówczas, że 14-to piętrowy gmach śląski jest jednym z pierwszych europejskich drapaczy chmur, gdyż n.p. Niemcy, które tak usilnie chcą się zamerykanizować we wszelkich dziedzinach, posiadają najwyższy dom stalowy o 11-tu piętrach (Europahaus, Berlin). Jeżeli do tego dodamy wykończony i zamieszkały już 7-mio piętrowy dom profesorów szkół zawodowych w Katowicach, a w Warszawie budujący się 10-cio piętrowy Gmach Centralnego Telegrafu i Telefonu i 16-to piętrowy gmach Tow. Ubezpieczeniowego „Przezorność“, małe domki stalowe w Katowicach i w Warszawie oraz całe osiedle na Rakowcu pod Warszawą, w Siemianowicach, wreszcie projektowane w Ligocie na Górnym Śląsku, to nie potrzebują się wstydić polscy architekci i konstruktorzy, nadążający za ogólnym postępem w technice budowlanej Europy. Dlatego też do naszej „Poradni Stosowania Żelaza“ napływają zapytania z różnych krajów o szczegóły, dotyczące się polskiego budownictwa szkieletowego. W prasie niemieckiej ukazał się szereg notatek o polskich szkieletowych drapaczach chmur. Ostatnio zwrócił się do naszej „Poradni“ Radca Handlowy Ambasady Polskiej w Paryżu, prosząc o bliższe dane o budujących się gmachach w Katowicach, które to dane zainteresowały francuskie koła techniczne na podstawie krótkich wiadomości, jakie zamieściła o nich prasa francuska.

Wzrastająca ciągle współpraca między poszczególnymi narodami w dziedzinie współczesnych problemów technicznych w budownictwie, wysunęła na widownię międzynarodową również problemy gospodarcze budownictwa stalowego. Najbliższe omówienie tych problemów na platformie międzynarodowej odbędzie się na projektowanym w maju 1932 r. w Paryżu międzynarodowym kongresie budownictwa stalowego.

Należałoby na ten fakt zwrócić uwagę naszych architektów i konstruktorów, pracujących w dziedzinie budownictwa, aby mogli wystąpić w Paryżu z odpowiednimi referatami, przedstawiającymi polskie prace i doświadczenia i skorzystali z możności zapoznania się pracami i osiągniętymi wynikami przez inne narody.

Marcin Krzymuski.

WIADOMOŚCI Z ZAGRANICY.

Program oszczędnościowy w Anglii. „L'Usine Belge“ podaje w № 388 z r. b. ze źródeł półurzędowych plan oszczędnościowy nowego rządu angielskiego w sposób następujący:

- 1) Dziesięcioprocentowa redukcja zapomóg dla bezrobotnych; redukcja ta da w przybliżeniu 13 milionów funtów oszczędności;
- 2) Podwyższenie składek na rzecz funduszu ubezpieczeniowego na wypadek bezrobocia od właścicieli zakładów oraz od robotników. Stawka robotnicza będzie podniesiona do szylinga — w miejsce dotychczasowych 7 pensów;
- 3) Redukcja poborów ciała nauczającego, co da w przybliżeniu 11,5 milionów funtów oszczędności;

- 4) Pobranie sumy 7,5 miliona funtów z autonomicznego funduszu na utrzymanie i zakładanie dróg;
- 5) 20% redukcji poborów członków rządu otrzymujących 5000 funtów i więcej; 12,5% dla tych, którzy otrzymują od 2000 funtów do 5000, wreszcie 7,5% od 1200 do 2000;
- 6) Pobór roczny deputowanych do Izby niższej zostanie zmniejszony do 380 funtów (dotychczas 400 funtów);
- 7) Stopniowa i proporcjonalna redukcja poborów wyższych funkcjonariuszy, poczynając od 20% przy najwyższych pensjach; pobory niższych urzędników państwowych pozostaną bez zmiany;
- 8) Obniżenie żołdu w marynarce, w armji i w aeronautyce; suma oszczędności otrzymanych w ten sposób wyniesie około 9 milionów funtów;
- 9) Zmniejszenie subsydjów dla wydziału Zdrowia publicznego o 1750 000 oraz dla rolnictwa o 1 250 000.

W ogólnej sumie oszczędności te dadzą około 78 milionów funtów. Cyfry przytoczone były prawdopodobnie podane poprzedniemu rządowi przed jego ustąpieniem. Cyfry te mogą w pewnej mierze ulec zmianie przy objęciu władzy przez nowy rząd.

Kryzys w niemieckim przemyśle odlewniczym. Na Zjeździe członków związku odlewniczego w Berlinie była poruszona sprawa kryzysu w niemieckim przemyśle odlewniczym.

Obecnie zaledwie trzecia część wydajności odlewni ma możliwy zbyt. Zamówienia sowieckie polepszyły nieco sytuację pod koniec pierwszego półrocza; niestety dalszych zamówień niema.

Odlewnie usiłują stworzyć obecnie porozumienie w celu przeprowadzenia pertraktacji z fabrykantami maszyn oraz z producentami żelaza.

Zamówienia rządowe w Niemczech. Niemieckie koleje państwowe udzieliły fabrykom parowozów zamówienia na bieżący rok budżetowy. Zamówienia rządowe obejmują dostawę 117 parowozów. Jest to już drugie zamówienie. Pierwsze udzielone było 1 maja i obejmowało dostawę 107 parowozów.

Organizacja przedsiębiorstw państwowych we Włoszech. We Włoszech istnieje obecnie 88 przedsiębiorstw państwowych lub półpaństwowych o charakterze przemysłowym, społecznym lub handlowym lub takich, w których państwo ma jakikolwiek udział finansowy.

Administracje te, wyłączone z ogólnego budżetu państwowego, a częściowo i z pod kontroli Najwyższej Izby Kontroli oraz Parlamentu podzielić można zasadniczo na 3 grupy: a) administracje publiczne, czerpiące swe środki finansowe z pasywów budżetowych poszczególnych ministerstw; b) administracje publiczne, czerpiące swe środki z dochodów bezpośrednich; c) administracje prywatne, w których państwo bierze udział finansowy, jako akcjonariusz lub wspólnik. Istnieją też typy pośrednie.

Np. Azienda autonoma statale della strada (Drogowe przedsiębiorstwo państwowe) czerpie swe fun-

dusze z kredytu budżetowego Min. Robót Publ. (180 milj. lir.) oraz z opłat samochodowych, prowincjonalnych kontrybucyj na poprawę szos, kar i t. p., wpływających do kasy przedsiębiorstwa, lecz ściąganych przez Skarb i figurujących w dochodach i wydatkach budżetowych Ministerstwa Finansów. Poza temi wpływami przedsiębiorstwo ma dodatkowe dochody z koncesyj przejazdowych, reklamowych i t. p. Ma ono prawo zaciągania pożyczek na własny rachunek.

Innego typu są przedsiębiorstwa autonomiczne, jak: Administracja Kolei Państw., Przedsiębiorstwo Poczty i Telegrafów, Przedsiębiorstwo Państwowe Służby Telegraficznej, posiadające własne źródła dochodu lecz nie mające prawa zaciągania pożyczek na własny rachunek, czerpiąc potrzebne środki inwestycyjne z ogólnego budżetu państwowego. Zyski, względnie straty netto przedsiębiorstw tego typu figurują w awansie wzgl. deficycie bilansu Min. Finansów.

Różne są również metody kontroli, stosowane w tych przedsiębiorstwach. W zasadzie administracja autonomiczna wyłączona jest z pod kontroli prewencyjnej, a podlega jedynie kontroli sprawozdawczej. Przy niektórych przedsiębiorstwach, jak: koleje, poczty, telegrafy i telefony, istnieją specjalne biura Najwyższej Izby Kontroli, inne natomiast mają tylko obowiązek składania jej bilansów rocznych.

Istnieją też przedsiębiorstwa całkowicie zwolnione od N. I. K. Komisja budżetowa Min. Finansów w swym sprawozdaniu do budżetu za 1927/28 r. wskazuje na chaos i brak organicznej dyrektywy w ukonytuowaniu przedsiębiorstw państwowych, żądając sprecyzowania stosunku do nich bilansu państwowego, jako też i sytuacji każdego z osobna w stosunku do skarbu.

Rezultatem tej krytyki było wydzielenie w 1929 roku z ogólnej administracji Min. Komunikacji 3 regionalnych sieci telefonicznych, oddanych w koncesję 3 prywatnym spółkom akcyjnym na zasadach czynszowych.

W ostatnich czasach projektuje się ustąpienie prywatnym przedsiębiorstwom niektórych linii kolejowych w Półn. Włoszech oraz całej sieci kolei sycylijskich, które w zarządzie Min. Komunikacji dają wyniki pasywne. Kryzys światowy jednak i niechęć kapitału do przedsiębiorstw kolejowych we Włoszech zmuszają do odłożenia tej sprawy do lepszej konjunktury.

SPOSÓB RACJONALNEGO PAKOWANIA ARMATURY OŚWIETLENIOWEJ.

W „L'Usine Belge“ znajdujemy następującą ciekawą notatkę: Armaturo do celów oświetleniowych jest dostarczana przeważnie w skrzynkach, wyłożonych słomą lub wiórami. Poszczególne części armatury są pakowane osobno serjami i składane dopiero przez instalatora. Ten sposób pakowania nie jest praktyczny. Ma on tę wielką niedogodność, że przed zmontowaniem trzeba starannie umyć armaturę, co powoduje niepotrzebną stratę czasu, oraz niebezpieczeństwo uszkodzenia, względnie stłuczenia jednej z części składowych. Zdarza się przytem, że dolna lub górna część armatury ulegnie złamaniu podczas transportu i wówczas armatura, jako niekompletna, nie może być natychmiast dostarczona klientowi. Wreszcie instalator nie może przy mniejszych zamówieniach dostarczyć armatury w opakowaniu oryginalnem danej firmy.

Musimy zatem z prawdziwą satysfakcją zwrócić uwagę na Zakłady Philips, których wyioby są pakowane w sposób następujący:

Wszystkie armatury bez wyjątku są dostarczane w ilościach stałych, 4 lub 6 sztuk, nie w skrzynkach, ale w pu-

delkach z kartonu falistego, w których poszczególne sztuki są umocowywane zapomocą przegródek tekturowych, tak że słoma i wióry są zupełnie zbyteczne.

Z licznych zalet, które posiada wyżej opisany sposób pakowania armatury, wymienić należy między innymi: a) ryzyko pęknięcia lub stłuczenia jest zredukowane do minimum; b) unika się używania skrzynek i beczek, które są opakowaniem ciężkim, zajmującym dużo miejsca i, w razie zwrotu towaru, powodującym dodatkowe koszty przewozu; c) instalator, nie potrzebując pakować i przepakowywać towaru, może zamówić armaturę w większych ilościach; d) artykuły są dostarczane konsumentowi w opakowaniu fabrycznym, co wyłącza prawie zupełnie możliwość stłuczenia lub zamiany akcesoriów przy przepakowywaniu; e) bez instalowania specjalnych pótek można zgromadzić większą ilość armatury, ustawiając pudełka rzędami jedno na drugim; f) odszukanie potrzebnego artykułu jest bardzo proste, gdyż wszystkie pudełka są zaopatrzone w kartę z podaniem zawartości; g) armatura, dostarczona konsumentowi w opakowaniu fabrycznym, daje mu pewność, że ma towar właściwy; h) części metalowe i szklane, przechowywane w pudełkach, są zupełnie czyste i niema potrzeby mycia ich przed założeniem; i) towar po przybyciu na miejsce przeznaczenia nie jest zdekompletowany, jak to zdarza się często, gdy jednakowe części są pakowane serjami; j) wreszcie pudełka zaopatrzone w kolorowe naklejki są ładną dekoracją dla wystaw i magazynów.

Poza wymienionymi zaletami, ten system pakowania armatury ma jeszcze i tę dobrą stronę, że umożliwia zachowanie oryginalnego opakowania fabrycznego od chwili wyjścia z fabryki aż do dojścia do konsumenta po przez hurtownika i instalatora. Dostarczona w oryginalnym opakowaniu armatura daje pewność, że artykuł odpowiada istotnie warunkom, zagwarantowanym przez fabrykę.

NOTATKI.

W Belgji nie jest lepiej. Choroba rozrutnego gospodarowania groszem publicznym, która towarzyszy chronicznie rządowi socjalistycznemu, wyszłym z powszechnych wyborów (Niemcy, Anglja), dotknęła także Belgji, która przed wojną odznaczała się oszczędną gospodarką publiczną. Zaznacza ten fakt z ubolewaniem „L'Usine Belge“ w artykule redakcyjnym w № 386 z dnia 20 sierpnia roku bieżącego p. t. „Gaspillages“... (Marnotrawstwo). Dowiadujemy się z niego, że Państwo Belgijskie wydaje obecnie 2,45 razy więcej, samorząd prowincjonalny — 1,8 razy więcej i wreszcie samorząd gminny — 1,75 razy więcej, aniżeli przed wojną.

Autor artykułu wskazuje na jedno ze źródeł rozrutności, którem są emerytury, „płacone dziesiątkami tysięcy osobom, nie mającym do nich żadnego prawa“, i w dalszym ciągu tak konkluduje:

„Za błędy płaci się. Za błędy kolektywne — także. Za błędy popełnione przez władze publiczne — przez kierowników i rządzących — płacą narody, które na nie nie reagowały“.

Nie szukając dalszych przykładów podobnego stanu rzeczy w Polsce, przypominamy, że obywatele m. st. Warszawy zapłacili drogę za eksperymenty socjalistyczne z piekarnią miejską, cegielnią, M. Z. Z. W. i t. d.

Z przytoczonego artykułu można wysnuć jeszcze inną analogję pomiędzy Belgją a Polską. „Dwa czy trzy lata temu — czytamy tam — ucisk fiskalny osiągał olbrzymie nadwyżki w wysokości 1 do 2 miliardów franków (belgijskich, co czyni 1/4 do 1/2 miljar-

złotych, *przyp. Red.*). Wydatki publiczne potrafiły je pochłonać. Dziś, gdy kryzys zastąpił nadwyżki niedoborami, Skarb znalazł się w położeniu rozpaczliwym“.

„A tymczasem — kończy autor swe rozważania — przyczyna jest znana i środki zaradcze nasuwają się same przez się. Dlaczegoż ich się nie stosuje?“

Mamy tedy smutną pociechę, że jeżeli oświecony, pracowity i oszczędny naród Belgów cierpi na przerosł wydatków publicznych i nie może sobie jeszcze z nim poradzić, to cóż dopiero mówić o Polakach, którzy tych cennych zalet posiadają trochę mniej...

RYNEK TOWAROWY NA SUROWCE I ARTYKUŁY TECHNICZNE DLA PRZEMYSŁU METALOWEGO.

Ceny hurtowe na surowce i artykuły techniczne dla przemysłu metalowego (pg. danych S. A. „Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Metalowi“, podane w № 33 „Przemysłu Metalowego“ z 15-go VIII. 1931, pozostają bez zmiany w d. 17 września 1931 r.

Ceny metali według notowań giełdy londyńskiej w dn. 23. IX. 1931 r. w złotych po kursie dnia*) za tonnę metr.

Aluminium	3091	Miedź standard	1114
Antymon	—	Ołów miękki	464
Cyna standard	4289	Nikiel	6365
Cynk hutniczy	445	Rtęć	17664
Miedź elektrolityczna	1327	Srebro za 1 kg	75

*) Kurs funta sterlinga podług arbitrażu na Nowy Jork w dniu 22 b. m. wynosił 36,95 zł.

Patenty udzielone przez Urząd Patentowy.

12942. *Moritz Krakowsky.* Zapięcie rozsuwane.
 13016. *Alfred Wagner.* Świder kręty.
 13033. *Rudolf Strzempke.* Stempel wskazujący opuszczenie stropu.
 13012. *Gebrüder Sucker.* Maszyna do suszenia krochmalonych osnów.
 12999. *Eesti Patendi Aktsialets.* Wózek do pieców destylacyjnych, pieców rusztowych i tym podobnych urządzeń.
 12919. *Walter Steckel.* Przyrząd do chłodzenia pary.
 13031. *Aktiebolaget Ljungströms Angturbin.* Przeciwbieżna promieniowa turbina parowa z jednym lub kilkoma układami łopatek osiowych.
 12925. *Eugen Patsch i Erste Brünner Maschinen-Fabriks-Gesellschaft.* Siłownia parowa.
 13018. *Józef Zathay.* Urządzenie do mechanicznego opróżniania komór superfosfatowych.
 12985. *Société Anonyme d'Ougrée-Marihaye.* Przymocowanie szyn do podkładów.
 12891. *Paul Guilbert, Jules Legrand i Maurice Lemaire.* Urządzenie do przebudowy toru kolejowego i sposób jego pracy.
 13009. *Piotr Kowalew.* Pomost ustawiony na podłodze samochodów i innych pojazdów.
 12943. *Antoni Hanl.* Zestaw kołowy do pojazdów na szynach, np. wózków kopalnianych i polowych.
 12963. *Joachim Goldstein.* Sposób smarowania łożysk lokomotywowych i odpowiednie do takiego smarowania łożysko.
 12984. *Société Générale Isothermos.* Maźnica do wagonów.
 13030. *Knorr-Bremse Aktiengesellschaft.* Przyrząd do pochłaniania energii uderzenia.
 13028. *Franciszek Kasperczyk.* Przyrząd do wtaczania wykolejonych wagonów na szynę.
 12967. *Tadeusz Kowalski.* Urządzenie do usuwania śniegu.

MŁODY ŚLUSARZ — MECHANIK

z ukończoną szkołą rzemieślniczo - przemysłową w Ostrołęce poszukuje posady.

Wiadomości udzieli administracja „Przemysłu Metalowego“.